

Čtrnáctideník o Evropské unii z české perspektivy

V tomto vydání najdete

Úvod - Role Evropské unie ve světě
EU a Rusko: Jednání o nové Smlouvě o partnerství a spolupráci
Perspektivy Unie pro Středomoří
Zahraniční mise Evropské Unie
Chorvatsko: O krok blíže evropskému snu?

Speciální číslo „Vnější vztahy Evropské unie“

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

právě jste otevřeli již desáté číslo newsletteru Evropského programu Asociace pro mezinárodní otázky. Pro toto speciální číslo jsme v návaznosti na právě skončenou výroční konferenci AMO zvolili téma "Vnější vztahy Evropské unie". Výběr článků, které připravil náš tým pod vedením Václava Bacovského, Vám přinese zajímavý přehled o aktuálním dění v této oblasti.

K tématu českého předsednictví v tuto chvíli startujeme také nový projekt PRESEDNICTVI.CZ, který vzniká na základě spolupráce Evropského programu Výzkumného centra Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) a deníku E15. Svým obsahem, zaměřením i formou je tento portál v českém prostředí jedinečný. Spojuje aktuální informace a nezávislou analýzu, která nabízí pohled na hlubší kontext dění kolem českého předsednictví 2009.

Cílem portálu je sledovat, komentovat a analyzovat dění na české i evropské scéně ve vztahu k předsednictví, přinášet rozhovory s osobnostmi a poskytovat svým čtenářům pravidelný servis např. v podobě monitoringu zahraničního tisku. Portál [PŘESEDNICTVI.CZ](http://PRESEDNICTVI.CZ) by se měl stát jedním z předních "watchdogů" k tématu českého předsednictví, proto věříme, že spolu s newsletterem Evropského programu přispěje k Vašemu dobrému přehledu o dění během příštích měsíců.

S přátelským pozdravem za přípravný tým,

Ivana Jemelková,
vedoucí Evropského programu AMO

Mini-analýzy

Úvod - Role Evropské unie ve světě

Vladimír Beroun

EU patří mezi nejvýznamnější subjekty mezinárodních vztahů, je důležitým stabilizačním faktorem, moderátorem mezinárodních konfliktů a disponuje enormním negociačním potenciálem a výraznou „soft power“. Po summitu v Laekenu (2001), kde byla publikována deklaráce „Evropa na křižovatce“ definující Evropu jako globálního hráče řídicího světové dění, se očekávalo, že se EU bude stále více vymezovat jako jednotná organizace s plnou mezinárodněprávní subjektivitou. Následný krach „evropské ústavy“ však vedl k okleštění původních myšlenek, nadějí a perspektiv.

V relativních ukazatelích mezinárodního obchodu hraje EU nejvýznamnější roli, konstantě roste potenciál eura jako světové rezervní měny, EU je světový lídr v ochraně životního prostředí, podporuje mírové mise a je největším donorem rozvojové a humanitární pomoci - přesto stále není vnímána jako globální hráč. Unie nadále nedisponuje vojenským potenciálem a materiálními kapacitami, nemá vyřešenou energetickou perspektivu, potýká se s demografickými a imigračními problémy. Mnohé z těchto faktorů jsou pak ovlivněny nekoherencí a neschopností členských zemí domluvit se na jednotné evropské zahraniční politice. Evropa stále nemá jednu telefonní linku, jak se v 70. letech vyjádřil Henry Kissinger.

V zájmu celého mezinárodního společenství včetně České republiky je, aby se EU více angažovala a přijala svou odpovědnost za mezinárodní dění. Alespoň částečná komunitarizace druhého pilíře EU (SZBP) se jeví jako vitální součást nové Evropy hledající vlastní identitu a pevnou vizi. V tomto ohledu může být jistou nadějí reformní Lisabonská smlouva, která blíže definuje rozhodovací procesy evropských institucí.

EU a Rusko: Jednání o nové Smlouvě o partnerství a spolupráci

Jakub Kulhánek

V reakci na apel ze strany Evropské komise z 5. listopadu se členské státy EU rozhodly obnovit jednání o nové Smlouvě o partnerství a spolupráci s Ruskem (Partnership and Cooperation Agreement - PCA), jejíž platnost vypršela již v minulém roce. Jednání o jejím prodloužení přerušena v důsledku konfliktu v Gruzii byla posvěcena na summitu představitelů EU a Ruska ve francouzském Nice.

Některé dlouhodobě problematické otázky stále zatěžují vzájemné vztahy a pravděpodobně se odrazí v budoucích jednáních o PCA. Z pohledu EU je to zejména zajištění bezproblémových dodávek ropy a zemního plynu, což je umocněno obavami některých členských států z přílišné závislosti na Rusku. Brusel také požaduje zrušení některých netržních opatření (cla, státní subvence), která narušují vzájemný obchod. Rusko by si pro změnu přálo novou smlouvu s EU povýšit do roviny strategického partnerství. Podle některých zpráv Rusko chce, aby nová smlouva byla spíše obecná. Moskva také usiluje o zajištění vstupu pro své firmy na evropský energetický trh.

Je tedy jisté, že Česká republika jako nadcházející předsednická země bude vtažena do jednání o nové PCA. Spolupráce s Ruskem bude bezpochyby značnou výzvou pro české předsednictví, navíc dále komplikovaná problematikou plánované výstavby amerického radaru. Současná Topolánkova vláda se staví k Rusku mnohem obezřetněji než Francie, což opět může působit třenice nejen vůči Moskvě, ale i uvnitř samotné Unie. České předsednictví čeká pravidelný summit vrcholných představitelů Ruska a EU, který se tentokrát bude konat na území Ruska. V neposlední řadě se můžeme v příštím roce dočkat i určitého překvapení v souvislosti s vnitropolitickými změnami v Rusku, jež nedávno naznačil ruský prezident Medvěděv ve svém výročním projevu.

Perspektivy Unie pro Středomoří

Petr Hajný, Marián Zachar

Arabsko-izraelský konflikt a integrace společné zahraniční a bezpečnostní politiky vedly k vytvoření politiky sousedství se Středomořím. Jednou z platform budování dobrých vztahů měla být Středomořská unie (SU), kterou výrazně podporoval francouzský prezident Sarkozy. Ustanovením SU by vyvrcholil nepříliš úspěšný Barcelonský proces, který již od roku 1995 definoval politiku vůči tomuto regionu. Francie získala podporu hlavně od zemí regionu jako Itálie, Španělsko, Slovinsko a Řecko. Avšak Evropská komise, Německo a také další státy EU, které měly být podle původního návrhu upozaděny, se postavily proti. Francie nakonec slavila jen částečný úspěch, dne 13. července 2008 vznikla kompromisně rozsáhlejší Unii pro Středomoří (UPS) za účasti celé EU.

Názorů, proč se Francie tak rázně chopila právě tohoto projektu, je mnoho: od získání většího vlivu v regionu až po řešení imigračních problémů EU. Důležitá je možnost zapojit do UPS Turecko a řešení jeho "členství-nečlenství" v EU (prostřednictvím formálního financování od UPS namísto od EU). Turecko se však chce stát plnoprávným členem EU a se zapojením do UPS souhlasilo až po ujištěních, že členství v UPS nebude omezovat jeho ambice na vstup do EU.

ČR plně podporuje členství Turecka v EU, ve Středomoří nemá výraznější zájmy, tudíž se na UPS spíše dívá skepticky. Projekt podpořilo spolu s Polskem pod podmínkou, že se Unie do budoucna otevře i Ukrajíně. Nad samotnou UPS visí několik otázek: jak se 43 států dokáže dohodnout na společném stanovisku k izraelsko-palestinskému konfliktu, či zda rozpočet financovaný převážně z unijních zdrojů bude trvale udržitelný.

Zahraniční mise Evropské unie

Jan Potucký

Historie zahraničních misí nevojenské povahy je poměrně nová, velký rozvoj zaznamenaly za dob studené války, kdy se jednalo o prakticky jedinou aktivitu, která mohla být schválena všemi mocenskými bloky. Vedení mírových operací pak převzaly po pádu železné opony mezinárodní organizace v čele s NATO. Stále více se v mezinárodním poli angažuje i EU, která má pro zásahy v zahraničí od roku 2007 k dispozici EU battlegroups.

EU se aktivně angažuje v otázce humanitární pomoci a mírových operací, které jsou podřazeny pod druhý pilíř Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Smluvní základ pro mírové mise najdeme v článku 17 Amsterodamské smlouvy, kam byla vtělena tzv. petersberská deklarace. Vývoj v druhém pilíři měl být jednou z priorit francouzského předsednictví. Prozatímní krach Lisabonské smlouvy (která ruší pilířovitou strukturu) zbrzdil vývoj v této oblasti, která si tak nadále drží striktně mezivládní charakter. Probíhající mise se dělí na civilní a vojenské. Civilní jsou zaměřeny na monitorování a rozvoj dané oblasti, zatímco vojenské jsou určeny pro udržení, nastolení a podporu míru silou. V současnosti se vážně uvažuje o otázce humanitární pomoci Kongu, kterou ovšem ministři EU zhodnotili jako předčasnou. Nepokoje tak budou nejspíš stále eskalovat.

Česká republika se podílí na několika operacích NATO, působí v Afghánistánu, Kosovu a Iráku. Podílela se na nedávno ukončené operaci EU Althea. Na probíhající misi Eulex se však v současnosti neangažuje. Za ČR působí v zahraniční celkem třináct pozorovatelů (mise v Kongu, Gruzii, Kosovu, Afghánistánu a Libérii).

Chorvatsko: O krok blíže evropskému snu?

Sylvie Milerová, Michal Vít

Ve zprávě o rozšiřování představené 5. listopadu komisařem Olli Rehnem byl obsažen plán, podle kterého by mělo Chorvatsko v průběhu příštího roku dokončit přístupové rozhovory, a tím pádem se mohlo stát osmadvacátým členem EU již v roce 2011. Podmínkou je ale pokračování ve

strukturálních reformách a boj proti organizovanému zločinu, který je zvláště aktuální po říjnovém atentátu na novináře v Záhřebu. Olli Rehn však zároveň zdůraznil: „Toto je povzbuzení, rozhodně jsme Chorvatsku nevystavili bílý šek. Míč je teď na jeho straně hřiště.“ V sázce je stabilita celého Balkánu – současně s možným ukončením jednání s Chorvatskem v roce 2009 je v plánu garantovat Srbsku status kandidátské země.

S chorvatským členstvím v EU to přitom po nepřijetí Lisabonské smlouvy (LS) v Irsku nevypadalo příliš růžově. Zdálo se, že chorvatský sen skončil výrokem francouzského prezidenta Sarkozyho, který se nechal slyšet, že bez přijetí LS je další rozšiřování Evropské unie nemožné. Alexandr Vondra v souvislosti s tím konstatoval, že rozšíření EU o Chorvatsko by nemělo být podmiňováno vstupem LS v platnost. Tento přístup ostatně na svém pražském setkání potvrdili všichni premiéři Vísehradské čtyřky.

Chorvatské členství v EU je jednou z priorit nadcházejícího českého předsednictví a podle výsledků průzkumu Eurobarometr z jara 2008 se těší i široké podpoře obyvatel České republiky – s jeho členstvím souhlasí plných 73 % českých respondentů (52 % evropských) a tím se Chorvatsko umístilo z českého i celoevropského pohledu na čtvrtém místě hned po nečlenských zemích západní Evropy.

Komentované zprávy

Logo českého předsednictví bylo představeno

Barevný nápis EU2009.CZ je novým logem, které bude od ledna vizitkou Česka na jednáních Evropské unie. Autorem je český designér Tomáš Pakosta, který ho společně s premiérem M. Topolánkem, místopředsedou vlády A. Vondrou a baletkami představil 12. listopadu v pražském Veletržním paláci. Jak ale ukázalo slavnostní odhalení loga, české i zahraniční novináře spíše než grafická tvář českého působení v čele sedmadvacítky zajímaly spíše otázky na často zpochybňovanou schopnost Česka zvládnout její vedení a kontroverze kolem prezidenta Klause. Organizace slavnostního odhalení loga necelé dva měsíce před startem předsednictví také odhalila, že je stále na čem pracovat: profesionální dojem umělecky vydařené prezentace poněkud narušovaly nefunkční mikrofony, nedostatek prezentačních materiálů i zmatený premiér Topolánek. Více

Mezinárodní konference o Kavkaze v Praze

Ve dnech 13.-15. listopadu organizovala Asociace pro mezinárodní otázky mezinárodní konferenci „South Caucasus in 2008 and Beyond: Frozen Conflicts or Frozen Peace?“. Srpnové události v regionu dramaticky zasáhly do vrcholících příprav a změnily samotnou podstatu konference, která místo varování nejen reflektovala nový vývoj, ale snažila se i o nástin budoucího vývoje. Přes všechny překážky se v uplynulých dnech sešly na čtyři desítky expertů ze zemí Jižního Kavkazu, Evropské unie, USA, Ruska a dalších zemí, aby na celkem sedmi panelech diskutovaly otázky spojené s následky války pro vztahy Ruska a Západu, budoucího vývoje v Abcházii a Jižní Osetii, roli občanské společnosti a další klíčové otázky. Velké zastoupení měla např. organizace International Crisis Group, jež je ve svých výstupech unikátní tým, že jsou založeny na rozhovorech a vlastním šetření přímo v oblasti konfliktů. Přítomen byl rovněž zvláštní představitel EU pro Jižní Kavkaz Peter Semneby.

Jedním z cílů konference bylo k problematice přilákat pozornost ještě před začátkem českého předsednictví EU. V této souvislostiaráží malá účast zástupců Ministerstva zahraničních věcí a Úřadu vlády, přestože obě instituce nad konferencí převzaly záštitu. Nezbývá než doufat, že situace nereflektuje skutečný zájem českých „policy makers“ o dění ve východním sousedství EU, které je dlouhodobou prioritou české zahraniční politiky. V opačném případě by se jednalo o mimořádně znepokojivou zprávu směrem k připravenosti a schopnosti českého předsednictví zabývat se konflikty, které z agendy během roku 2009 jen tak nezmizí. Více

Nejsilnější ekonomiky světa hledaly řešení finanční krize

Dne 15. listopadu se ve Washingtonu konal summit skupiny G-20, sdružující ekonomiky 19 států světa a Evropské unie (společně představují asi 80 % světového obchodu). Hlavním tématem byla finanční krize a její řešení. V závěrečné deklaraci si představitelé přislíbili společný postup a dohodli se na plánu padesáti opravných opatření k narovnání situace. Příští summit se bude zřejmě konat na jaře 2009. ČR tak bude na summitu reprezentovat celou EU.

Společná obranná politika EU ve stříhu dvourychlostní Evropy?

Francouzský ministr obrany Hervé Morin se otevřeně vyjádřil, že společná evropská obranná politika nemůže být chápána jako projekt, který by byl určen všem 27 členským zemím EU. V této souvislosti vyzdvihl nerovnoměrné ambice jednotlivých členských zemí na jedné straně a stávající potenciál pro spolupráci „vybraných“ členských zemí na straně druhé. Po obdobných peripetích z posledních týdnů se tak stále více posiluje koncept tzv. dvourychlostní Evropy, což se mimo jiné výrazně projevilo v záležitostech schengenského prostoru, v restrikcích pohybu pracovních sil, v rozdílném přístupu USA k vízové politice či v nerovné zemědělské politice. Klíčovou otázkou je, zda lze zmíněné koncepty chápat jako neschopnost vrcholných evropských politiků dosáhnout jednotných stanovisek u kulatých stolů, nebo jako akcelerační integrační proces dlouhodobě vedoucí ke kýžené koherenci a soudržnosti napříč všemi zeměmi EU. Více

Tipy na publikace

Asociace pro mezinárodní otázky

Asociace vydala v letošním roce odbornou publikaci „Vnější vztahy Evropské unie“, která vychází z pera kolektivu autorů pod vedením V. Nekvapila. Vedle rozšiřování EU a politiky sousedství jsou analyzovány i transatlantické vazby či vztahy k Latinské Americe nebo Číně.

Centre for European Policy Studies

Studie „Transatlantic Relations 2009: European Expectations for the Post-Bush Era“ autorů Jana Techaua a Alexandra Skiby se zakládá na průzkumech provedených v patnácti zemích EU a shrnuje, co mohou jednotlivé členské státy a celá EU od nového amerického prezidenta čekat. Případové studie pak obsahují konkrétní oblasti a problémy, které by Evropané rádi řešili na transatlantické úrovni.

Stiftung Wissenschaft und Politik

Nicolai von Ondarza ve své práci „Die EU-Sicherheits- und Verteidigungspolitik im Schatten der Ungewissheit“ nabízí další úhel pohledu na následky irského ne Lisabonské smlouvě (LS). Konkrétně se zabývá budováním evropské bezpečnostní a obranné politiky, která je v jádru evropských integračních procesů, a která se během nedávných krizí v Gruzii a Somálsku, kdy svět volal po zapojení EU, ukázala jako velice důležitá. Ať už bude LS nakonec přijata nebo ne, čeká tuto politiku v budoucnu mnoho proměn.

House of Lords: Select Committee on Economic Affairs

Rozsáhlá analýza „The Economic Impact of Immigration“ velice podrobně rozebírá všechny vlivy na britskou ekonomiku, které s sebou imigranti přináší. Její přínos spočívá v možnosti její aplikace na ostatní ekonomiky EU a poučení se z britských chyb v této citlivé oblasti. Práce se problematikou zabývá z pohledu imigranta – pracovní síly a mapuje problémy, které ho na pracovním trhu potkávají.

Pozvánky

Konference: EU – US Relations – Time for reflection

Kdy: 21. listopadu 2008, 09:00 - 15:00

Kde: Černínský palác, Loretánské náměstí 5, Praha 1

Pořadatel: ANO pro Evropu o.s. ve spolupráci s MZV ČR a Úřadem vlády ČR

Hosté (výběr): Richard W.Graber - velvyslanec USA v ČR; Claude-France Arnould, ředitelka odboru obrany, Generální sekretariát Rady EU; Jiří Šedivý - náměstek generálního tajemníka, NATO; Karel Kovanda - zástupce generálního ředitele DG pro vnější vztahy EU

[Více](#)

Konference: 10 let eura – inspirace pro Českou republiku

Kdy: 25. listopadu 2008, 8:30 - 15:30

Kde: Dorint Hotel Don Giovanni Prague, Vinohradská 157a, Praha 3

Pořadatel: Economia a.s., Ministerstvo financí ČR

Hosté (výběr): Miroslav Kalousek – ministr financí ČR, Oldřich Dědek – národní koordinátor zavedení eura v ČR, Servaa Deroose – Evropská komise, Vladimír Špidla – Evropská komise

[Více](#)

Debata o evropské energetické bezpečnosti

Kdy: 24.11.2008 17:30 - 19:30

Kde: Galerie Café Louvre, Národní 22, Praha 1

Pořadatel: Jana Hybášková a portál Euractiv.cz

Hosté: Dana Drábová, Jiří Šedivý, Petr Holub, Jana Hybášková

[Více](#)

Očekávané události

Summit EU – Čína

Prvního prosince se ve francouzském Lyonu uskuteční summit EU a Číny. Na programu jednání je zejména finanční krize, ale i témata východoasijského regionu – Severní Korea a Barma. Předpokládá se, že jednání se budou zabývat ekonomickými otázkami v souvislosti s víkendových summitem G-20 ve Washingtonu. Za zmínku také stojí nedávná velkorysá nabídka EU – v rámci Mezinárodního měnového fondu se EU vzdá svého permanentního předsednictví výměnou za čínský závazek podílet se intenzivněji na reformě světového finančního řádu. Diskutovány budou také vztahy EU a Číny k Africe. [Více](#)

Euro-africká ministerská konference

Dne 25. listopadu proběhne v Paříži již druhá Euro-africká ministerská konference zaměřená na otázky migrace a rozvoje navazující na konferenci v Rabatu v roce 2006. Cílem setkání zástupců dotčených zemí a korporací je hledat řešení migrace obyvatel. Hlavními otázkami pak bude legální a nelegální migrace a vztah mezi migrací a rozvojovou politikou. [Více](#)

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátorka projektu: Ivana Jemelková Vedoucí vydání: Václav Bacovský Tajemnice: Lenka Ryjáčková Mini-analýzy: Vladimír Beroun, Petr Hajný, Jakub Kulhánek, Sylvie Milerová, Jan Potucký, Michal Vít, Marián Zachar Komentované zprávy: Vladimír Beroun, Michal Thim, Karel Ulík Tipy na publikace: Katarína Lokšová, Sylvie Milerová Pozvánky: Jan Husák, Jan Potucký Očekávané události: Petr Hajný, Michal Vít Korektury: Lenka Ryjáčková (koordinátorka), Jan Potucký Odborná editace: Václav Bacovský, Ivana Jemelková Grafický návrh: Side2 Sazba: Josef Vomáčka Kontakt na redakci: newsletter.ep@amo.cz

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz

© Asociace pro mezinárodní otázky 2008

MODEL, EVROPSKÉ UNIE

podívej se na EU očima účastníka jednání
otestuj své rétorické schopnosti
diskutuj o evropských otázkách se zajímavými hosty
získej možnost účasti na exkurzi do Evropského parlamentu

Jak se přihlásit

Formulář přihlášky a bližší instrukce najdeš na www.studentsummit.cz.

Formulář pošli do **9. prosince 2008** e-mailem na registrace.model.eu@amo.cz.

Model Evropské unie je určen studentům vysokých škol.

Program

Čtyřdenní Pražský studentský summit se uskuteční v březnu 2009 v hotelu Hilton Prague. Připravit se na simulaci Ti pomohou dva víkendové workshopy, které proběhnou v lednu a únoru 2009. Zde si nejen osvojiš potřebné dovednosti, ale rovněž poznáš budoucí kolegy a budeš moci diskutovat se zajímavými hosty o aktuálním evropském dění.